



Interná smernica č.1 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školskom prostredí

Účel predpisu:

Vnútorný pokyn stanovujúci postupy prevencie šikanovania žiakov v podmienkach ZŠ

Oblasť platnosti:

Smernica je záväzná pre všetkých pedagogických zamestnancov Základnej školy Staré Hory

Dátum účinnosti: 1.9.2021

PaedDr. Radoslav Klinec
riaditeľ ZŠ Staré Hory

**Riaditeľ Základnej školy Staré Hory,
PaedDr. Radoslav Klinec v súlade
so Smernicou MŠ SR č. 36/2018**

v y d á v a

Smernicu k prevencii a riešeniu šikanovania žiacov v školskom prostredí

Článok 1

Úvodné ustanovenia

Táto smernica sa vydáva za účelom prevencie a riešenia šikanovania žiacov v škole, upravuje základné znaky, formy a prejavy šikanovania žiacov v nadväznosti na zodpovednosť školy a metodické postupy.

Článok 2

Charakteristika pojmov

Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorého zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastráňovanie. Ide o cielený a opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu účinne brániť.

Článok 3

Podstatné znaky šikanovania

1. úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
2. agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
3. opakované útoky,
4. prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou.

Článok 4

Prejavy šikanovania v školskom prostredí

1. Priama podoba:

- a) slovná agresia: nadávky, posmievanie, urážky, vyhrážanie, výsmech, nevhodné vtipkovanie a zosmiešňovanie obeť,
- b) fyzická agresia: strkanie, facky, kopance, bitie, navádzanie iných na bitku, vyhrážanie sa nožom, palicou, škrtenie, ťahanie za vlasy, pichanie kružidlom či ceruzkou,
- c) iná agresia: poškodzovanie alebo skrývanie vecí obeť, trhanie, ničenie pomôcok, či oblečenia, počarbanie zošita, učebnice, úloh, privlastňovanie si

vecí obete,

- d) psychické manipulovanie a týranie: zadávanie nezmyselných príkazov, nútenie posluhovaníu a k noseniu rôznych vecí – desiata, cigarety, peniaze, šminky...

- 2. **Nepriama podoba:** dieťa je počas prestávok často osamotené, nemá kamarátov, zdržuje sa v blízkosti učiteľov, prichádza neskoro na vyučovanie, vždy chodí všade posledné alebo zostáva samo v triede, pri skupinových športoch býva často volené do skupiny medzi poslednými, ak má prehovoriť pred triedou je neisté, pôsobí smutne, nešťastne, stiesnene až depresívne, zhoršuje sa niekedy náhle jeho školský prospech, jeho veci sú poškodené, znečistené, prípadne rozhádzané, máva znečistený odev, odreniny, modriny, škrabance, ktoré nedokáže uspokojivo vysvetliť.

3. **Kyberšikanovanie**

Priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno - komunikačných technológií (najmä telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie, alebo zastrašovanie, pričom sa často vyskytuje v spojení s inými formami šikanovania.

Znaky kyberšikanovania:

- a) Sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha,
- b) Agresor vystupuje často anonymne
- c) Útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť
- d) Agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup umožnený IKT
- e) Zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

Článok 5

Vývoj šikanovania

- 1. **Prvý stupeň:** šikanovanie sa začína „nevinným“ odstavovaním obeť z nejakej činnosti, ktoré sa prejavuje prevažne psychickými formami násilia – ignorovaním, prehlíadaním obeť, vylúčením zo skupiny, neustálymi miernymi nadávkami, posmievaním, ohováraním a intrigovaním, braním desiatej alebo iných vecí. Ak sa obeť nedokáže brániť, nikomu to nepovie a nikto v triede sa ho nezastane, vzniká riziko druhého štádia.
- 2. **Druhý stupeň:** postupne (niekedy ako výsledok skúškového stresu, neistoty, nahromadenej agresie alebo nudy agresorov) sa začína objavovať a stupňovať fyzická agresia – občasné, ale opakované strkanie, potkýnanie, naťahovanie oblečenia, ťhanie za vlasy, podtrhávajú stoličky, odstrkovanie, bitky, facky vyhlíadnutej obeť. Ak to učiteľ ani rodič neodhalí alebo to podceňuje, obeť sa (pod vplyvom strachu) nedokáže brániť, ostatní v triede mu nepomôžu, šikanovanie sa zosilňuje a prechádza do ďalšej fázy.
- 3. **Tretí stupeň:** v triede sa vytvorí jadro – k hlavnému agresorovi sa pridávajú ďalší, utvorí sa skupinka dvoch alebo troch šikanovateľov, ktorí už postupujú systematicky a cieľavedome s cieľom upevňovať svoju moc a vplyv nielen na vybranú obeť, ale aj na

ostatných spolužiakov. Ak ani v tejto etape nedôjde k odhaleniu a riešeniu šikanovania v škole alebo na podnet rodiča vzniká ďalší stupeň – už rozvinutého šikanovania.

4. **Štvrtý stupeň:** k agresívnej skupinke sa pridávajú ďalší a zvyšok triedy začína obeť z rôznych dôvodov ignorovať a úplne vylučovať zo svojej spoločnosti, dokonca sa aj zúčastňovať na šikanovaní. Šikanovanie sa v „nakazenej“ triede v podstate akceptuje ako normálne správanie (nepísaný zákon), začína sa šíriť po celej škole a nadobúdať každodenný charakter.

5. **Piaty stupeň:** všetci rešpektujú normy „šikanovania“, agresori strácajú posledné zvyšky zábran, šikanovanie u nich môže nadobudnúť charakter závislosti a v škole „malej epidémie“, ktorej riešenie si vyžaduje veľa energie, pomoc odborníkov navyše negatívne ovplyvní aj povest školy.

Článok 6

Zodpovednosť školy

Ciele školy:

- snažiť sa vytvoriť prostredie obmedzujúce vznik šikanovania,
 - vhodnými prostriedkami zabrániť jeho trvaniu,
 - vytvárať pozitívnu klímu v triede a celej škole – budovať kladné medziľudské vzťahy,
 - zodpovednosť za správanie, uvedomovať si dôsledky správania,
 - podporovať zdravie, zdravý životný štýl,
 - vytvárať školu bez drog, alkoholu a tabaku – vytvárať postoje a schopnosti odmietaa tieto látky,
 - v rámci primárnej prevencie informovať žiakov (primerane veku) o návykových látkach, ich účinkoch a rizikách,
 - realizovať osobnostný a sociálny rozvoj žiakov, ich sociálnych a komunikatívnych zručností,
 - komunikovať so žiakmi,
 - zapájať rodičov do diania v škole, informovať ich o dianí v škole,
 - vhodne využívať voľný čas.
1. Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade so školským zákonom, Dohovorom o právach dieťaťa a podľa školského poriadku školy.
 2. Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední všetci pedagogickí zamestnanci školy:
 - a) ktorí realizujú vyučovací proces,
 - b) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas prestávok na chodbách,
 - c) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií rôzneho druhu (školské výlety, kurzy, exkurzie, kultúrne podujatia, športové podujatia a ďalšie školské akcie),
 - d) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas záujmových krúžkov.
 3. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal (§ 422 Občianskeho zákonníka).
 4. Šikanovanie, resp. jeho náznaky, **nesmie** byť zamestnancami školy **v žiadnej miere**

Termín: v prípade potreby

Zodpovednosť: vedenie školy, výchovný poradca

Článok 9

Postup v prípade zistenia šikanovania

V prípade, že v priestoroch budovy počas školského vyučovania a na školských akciách sa zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický i nepedagogický zamestnanec povinný nasledovne postupovať:

1. Zamestnanec, ktorý zistí šikanovanie, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obeť (predtým si zistí meno a priezvisko žiakov a triedu, ktorú navštevujú), výchovného poradcu a člena vedenia školy.
2. Triedni učitelia si na vyšetrenie prizvú daných žiakov, zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil a výchovného poradcu (pri zachovaní dôvernosti). O danom vyšetrení triedni učitelia spíšu zápis, pričom tento odovzdajú v jednom vyhotovení:
 - a) zákonnému zástupcovi obeť a agresora,
 - b) výchovnému poradcovi,
 - c) jeden exemplár vložia do triedneho výkazu ku katalógovému listu.

V zápise popíšu skutočnosť, vyjadrenia agresora a obeť a navrhnú opatrenia na riešenie.

3. Triedni učitelia agresora a obeť v spolupráci s výchovným poradcovi si pozvú na pohovor rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov (nie v jednom termíne, oddelene). Aj o tomto stretnutí spíšu zápis (pri zachovaní dôvernosti). K pohovoru prizvú aj člena vedenia školy.
4. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obeť, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe v súlade so školským poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z. - Trestný zákon a zákonom č. 372/1990 Z. z. – Zákon SR o priestupkoch.
5. Nakoľko šikanovanie je závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.
6. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, výchovného poradcu, v ich neprítomnosti člena vedenia školy.

Článok 10

Metódy riešenia šikanovania

1. Riaditeľ školy, alebo ním poverená osoba zostavuje tím zamestnancov školy, ktorý navrhuje a zabezpečuje odborný postup pri riešení šikanovania.
2. Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba **pri zisťovaní a preverovaní šikanovania**

najmä:

- zabezpečí bezodkladnú pomoc obetiam a ochranu obetí
 - zabezpečí dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie
 - vykonáva opatrenia na zabránenie novej krivej výpovede agresora jeho izoláciou počas preverovania šikanovania
 - preveruje šikanovanie bezodkladne v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili
 - zabezpečí, aby obeť nebola konfrontovaná s agresorom
 - zabezpečí zistenie vhodných svedkov a uskutočnenie individuálnych rozhovorov alebo konfrontačných rozhovorov so svedkami
 - uchováva dôkazy pri podozrení na kyberšikanovanie v spolupráci so správcom siete alebo vyučujúcim predmetu Informatika
 - kontaktuje vo vzťahu k obeť, agresorovi a svedkovi šikanovania: zákonných zástupcov, alebo osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa, zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu, zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorom je žiak umiestnený
 - vedie písomné záznamy o riešení jednotlivých prípadov šikanovania
 - zabezpečí pri rozhovoroch prítomnosť najmenej dvoch pedagogických zamestnancov
 - ohlasuje príslušným útvarom Policajného zboru podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu.
3. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, výchovného poradcu, v ich neprítomnosti člena vedenia školy.

Článok 11

Opatrenia na riešenie situácie

1. **Opatrenia** na riešenie šikanovanie pre **obeť a jej zákonných zástupcov**, prípadne osoby alebo zariadenia, ktoré sa o ňu starajú na základe rozhodnutia súdu:
 - a) odporúčanie vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť
 - b) zabezpečenie skupinového intervenčného programu v spolupráci s centrom
 - c) zaistenie bezpečia obeť
 - d) zabezpečenie informovania a poradenstva o šikanovaní pre osoby uvedené v článku 7 bod 9.
2. **Opatrenia** na riešenie šikanovania pre **agresora a jeho zákonných zástupcov**, prípadne osoby alebo zariadenia, ktoré sa o ňu starajú na základe rozhodnutia súdu:
 - a) odporúčanie zákonným zástupcom agresora vyhľadať odbornú starostlivosť centra
 - b) v prípade potreby preloženie agresora do inej triedy, na základe odporúčania školského psychológa a podľa organizačných možností školy
 - c) uloženie opatrenia vo výchove podľa platnej školskej legislatívy
3. Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec je **povinný šikanovanie alebo**

podozrenie zo šikanovania medzi žiakmi **bezodkladne riešiť** a každej jeho obeti bezodkladne poskytnúť pomoc.

4. Nakoľko šikanovanie je veľmi závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať **pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu**. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.

Článok 12

Spolupráca školy s orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

1. Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil
 - a) šikanovania
 - b) spáchania trestného činu podľa článku 6 bod 1 alebo opakovane páchal priestupky uvedené v článku 6 bod 2 v súvislosti so šikanovaním.
2. Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť
 - a) podozrenie podľa odseku 1
 - b) skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov
 - c) opatrenia, ktoré prijal podľa článku 8 a článku 9.

Článok 13

Spolupráca školy so zákonnými zástupcami žiakov, osobami alebo zariadeniami, ktoré sa o ňu starajú na základe rozhodnutia súdu

1. Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci **s rodinou obete a rodinou agresora**.
2. Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obete, agresora alebo svedka najmä na **zachovanie dôvernosti informácií**. K pohovoru prizvú aj **člena vedenia školy** a tomto stretnutí **spíšu zápis**.
3. Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora, prípadne osobám poverených rozhodnutím súdu, umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo liečebno - výchovného sanatória.
4. O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom vyhotovení **poskytne každej zo zúčastnených osôb**.

Článok 14

Všeobecné a záverečné ustanovenia

1. **Formy správania a konania uvedené v článku 4 a článku 5 tejto smernice nie sú v žiadnom prípade neškodným humorom a zábavou.**
2. Úlohou vedenia školy, všetkých pedagogických a nepedagogických zamestnancov školy je vytvoriť pozitívnu klímu v škole, aby sa predchádzalo prejavom antisociálneho správania jednotlivcov alebo skupín žiakov.
3. Táto smernica je v súlade s pravidlami správania a konania žiakov vrátane sankcií za ich porušenie zapracovanými v školskom poriadku školy.
4. Výchovný poradca zapracuje ustanovenia tejto smernice do svojich plánov práce.
5. S touto smernicou budú oboznámení všetci zamestnanci základnej školy.
6. S touto smernicou sú povinní oboznámiť žiakov školy všetci triedni učitelia a žiaci vziať na vedomie svojim podpisom na začiatku školského roka
7. Vedenie školy zabezpečí vzdelávanie v oblasti prevencie šikanovania a sociálno-patologických javov.
8. S touto smernicou oboznámia rodičov, resp. zákonných zástupcov žiaka na rodičovských združeniach jednotlivých tried.
9. Táto smernica bude zverejnená na informačnej tabuli školy (pre žiakov), v zborovni školy (pre pedagogických a nepedagogických zamestnancov školy a triednych učiteľov) ako aj na internetovej stránke školy.
10. Smernica nadobúda účinnosť dňom 1.septembra 2021 a platí na dobu neurčitú.

V Starých Horách, 1.9.2021

PaedDr. Radoslav Klinec
riaditeľka školy